

Sterke start met anders organiseren op school

UTRECHT
LEERT

De uitdagingen in het onderwijs – van lerarentekort tot veranderende onderwijsbehoeften – vragen om slimme, nieuwe vormen van organiseren van scholen en onderwijs. Anders organiseren komt in veel vormen voor. Uit onderzoek in opdracht van Utrecht Leert komen vijf overwegingen met tips van en voor Utrechtse schoolleiders die in hun school werken aan anders organiseren. Meer informatie of verdieping? Lees dan de achterkant.

Start vanuit Visie

Waarom wil je anders gaan organiseren?

Starten vanuit visie is essentieel voor succes. Start je bijvoorbeeld vanuit onderwijsvisie, vanuit een verandering in leerlingenpopulatie of vanuit een tekort aan personeel?

Tip! Een heldere, gedeelde visie geeft richting aan het anders organiseren.

Kies je Vorm

Welke vorm van anders organiseren kies je?

Anders organiseren komt in veel vormen voor en kan betrekking hebben op hoe het onderwijs eruitziet of hoe er op de school wordt samengewerkt. Denk bijvoorbeeld aan taak- en functiedifferentiatie, inzet van personeel naast de leerkracht of groepsoverstijgend lesgeven.

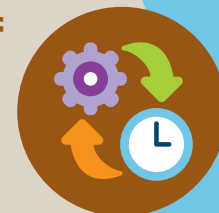

Tip! Verdiep je in de verschillende vormen van anders organiseren en op welke bouwstenen (z.o.z.) van de onderwijs- en schoolorganisatie ze invloed hebben.

Overdenk vooraf het Veranderproces en jouw rol hierin

Hoe ziet je veranderproces eruit?

De rol van de schoolleider in het veranderproces is groot. Maak bewuste keuzes over het veranderproces en jouw leiderschapsstijl hierin. Probeer niet te veel tegelijk, zo voorkom je verzadiging en versnippering.

Verdiep je vooraf in de literatuur

Hoe zorg je voor een evidence-informed plan?

Belangrijke kernpublicaties kunnen helpend zijn als je gaat nadenken over anders organiseren op jouw school.

Tip! Begin met de kernpublicaties op de achterkant van deze infographic.

Tip! Stimuleer een lerende cultuur en gedeelde verantwoordelijkheid in een bevlogen, professioneel team.

Zorg voor Verbinding

Hoe betrek je alle stakeholders?

Anders organiseren doe je samen met je team en andere stakeholders. Betrek hen actief bij het veranderproces, want het team is cruciaal voor succes. Houd er rekening mee dat veranderprocessen veel vragen van betrokken leerkrachten.

Verder verdiepen in anders organiseren

Deze infographic is gebaseerd op onderzoek dat een professionele leergemeenschap (PLG) deed naar hoe scholen anders organiseren met steun van de experimenteerregeling van Utrecht Leert. Deze regeling is een kleine subsidie die scholen kunnen gebruiken om te experimenteren met anders organiseren. Onderstaande inzichten komen uit het onderzoek van de PLG en uit andere relevante onderzoeken.

Wat is anders organiseren?

Anders organiseren is een begrip dat breed kan worden geïnterpreteerd. In dit onderzoek is onderscheid gemaakt tussen anders organiseren in termen van hoe krijgen de leerlingen les (onderwijsorganisatie) en hoe werkt onderwijspersoneel met elkaar samen (schoolorganisatie). Anders organiseren kan kleinschalig, bijvoorbeeld door professionals uit andere vakgebieden in te zetten om workshops aan leerlingen te geven. Sommige vormen van anders organiseren zijn meer vergaand, bijvoorbeeld wanneer scholen gaan werken in een teamgecentreerde arbeidsorganisatie (ook wel TAO; zie het werk van Ben van der Hilst). Veranderen van de schoolorganisatie is doorgaans meer ingrijpend voor de school, de onderwijsprofessionals en de leerlingen.

Aan de slag met anders organiseren?

De volgende vragen zijn relevant en helpen je een visie te vormen:

- Wat werkt voor onze school: Wat past bij het personeel? Wat heeft onze leerlingenpopulatie nodig?
- Hoe kunnen we het lerarentekort slim opvangen én tegelijk de kwaliteit van ons onderwijs waarborgen?
- Waar grijpt de verandering op in: de onderwijsorganisatie, de schoolorganisatie of beide?

Bouwstenen

Gebruik ook de bouwstenen uit figuur 1 om richting te geven aan het proces van anders organiseren (Arbeidsmarktplatform PO, 2025). Elke bouwsteen belicht een onderwerp binnen de onderwijs- of schoolorganisatie. Arbeidsmarktplatform PO heeft bovendien vragen opgesteld om de impact van anders organiseren te overzien en weloverwogen keuzes te kunnen maken.

Figuur 1: Bouwstenen (gebaseerd op Arbeidsmarktplatform PO, 2025)

Wil je meer lezen?

Neem dan eens een kijkje in het onderzoeksrapport van de PLG en deze andere relevante bronnen:

Ons rapport. Scan de QR-code hieronder of ga naar www.utrechtleert.nl/rapport-anders-organiseren-in-het-primair-onderwijs/

Voor praktijkvoorbeelden en bouwstenen: Arbeidsmarktplatform PO (2025). Handreiking onderwijs organiseren in tijden van tekorten.

Over personele gevolgen van anders organiseren: Arbeidsmarktplatform PO (2023). Anders leren, anders werken?

Auteurs

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Utrecht Leert door een PLG die bestaat uit leerkrachten die werkzaam zijn op Utrechtse basisscholen. De auteurs van het rapport zijn: Hilde Bekkers, Siska de Gries, Sanna van der Heijden, Elien Kok en Brechtje Poldermans. Het onderzoek werd begeleid door Maaike Koopman en Anneke Offereins van lectoraat Werken in Onderwijs van Hogeschool Utrecht.

Contact

Welkom@utrechtleert.nl

Lectoraatwerkeninonderwijs@hu.nl